

HALK OYUNLARININ SOSYAL BÜTÜNLEŞMEYE ETKİSİ*

Pınar KARACAN DOĞAN**, A. Azmi YETİM**

ÖZET

Bu araştırma, toplum hayatının sağlıklı, devamlı ve bir bütünlük içerisinde sürdürülmesi bakımından önemli bir sosyal olgu olan halk oyunlarının, yeri, önemi ve toplumsal etkilerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'nun ve Milli Eğitim Bakanlığı'nun 2010 yılında düzenlemiş olduğu Grup ve Final yarışmalarında, Gençler ve BÜyükler kategorisinde yarışmalara katılan 840 kişi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, "Sosyal Bütünlüşme Ölçeği" kullanılmıştır.

Katılımcılarla ilgili demografik bilgilerin değeriendirilmesinde frekans (f) ve yüzde (%) değerieleri kullanılmıştır. Ölçeğin 7 alt boyutunda katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için verilere "Independent Samples t-test", katılımcıların yaşlarına, öğrenim düzeylerine, halk oyunlarına başlama yaşlarına, aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için de "Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)" uygulanmıştır.

Çalışmada, halk oyunlarının sosyal bütünlüşmeye etkisi "Sosyal Bütünlüşme Ölçeği" kapsamında değeriendirilmiş ve halk oyunlarının sırasıyla "Milli ve Kültürel Gelişim", "İkili İlişkilerin Gelişimi", "Toplumsal Gelişim", "Grup İlişkilerinin Gelişimi", "Duygusal Gelişim", "Fiziksel Gelişim" ve "Kişisel Becerilerin Gelişimi" açısından bireye önemli kazanımlar sağladığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda cinsiyet ve aile gelir düzeyi değerişkenleri ile sosyal bütünlüşme ölçeğinin her bir alt boyutunda anlamlı farklılığa rastlanmamıştır. Katılımcı görüşleri değeriendirildiğinde; yaş, eğitim düzeyleri ve halk oyunlarına başlama zamanı değerişkenleri ile ölçeğin çeşitli alt boyutlarında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bütünlüşme, Halk Oyunları.

Geliş tarihi: 14.10.2011; Yayına kabul tarihi: 26.10.2011

* Bu çalışma, Pınar KARACAN DOĞAN'a ait Doktora Tezi'nin bir bölümüdür.

** Gazi Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, ANKARA.

THE EFFECTS OF FOLK DANCES ON THE SOCIAL INTEGRATION

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the position, importance and social effects of social phenomenon folk dances' healthy community life, continuously and unique. The sample of this study were held in participating 840 people of 2010 Group and Final contests, category of Youths and Adults which organized by Turkish Folk Dance Federation and National Ministry of Education.

The scale used in research 7 sub-dimension gender of the participants according as statistically meaningful to test whether there is a difference data "Independent samples t-test" analysis of applied. Also ages of participants, education levels, residence units, educational level of parents, the start ages of folk dances, family to participate in folk dance activities in the state and family income levels according as one-way analysis of variance (ANOVA) was applied to test whether there is a meaningful difference.

The effects of social integration in the folk dances "Within the scope of social integration" reviewed the scope of and in order of folk dances "National and cultural development", "The Development of Binary Relations", "Development of Social", "Development of Group Relations", "Emotional Development", "Physical Development" and "Development of Personal Skills" in terms of individuals provided significant gains has been concluded. As a result of one-way analysis of variance applied to the research of gender and income level has family and social integration variables exhibited no significant variation in each sub-scale. The opinions expressed in participatory evaluation, age, levels in the education the living place and folk dancing with the starting time variables sizes subscales was also found that significant differences.

Key words: Social Integration, Folk Dances.

GİRİŞ

Toplum, ortak bir hayat tarzına sahip, belli bir coğrafyada yaşayan, kendilerini bir bütün olarak kabul eden, karşılıklı ilişki ve etkileşim içinde bulunan insanların oluşturduğu en geniş insan grubudur. İnsanlar, sosyal hayat alanı üzerinde irili ufaklı pek çok sosyal grup halinde yaşarlar. Bu grupların hepsi toplum yapısını ya da sistemini oluşturur⁴⁰.

Toplum sisteminin içeriğini ise; aile, ekonomi, din, eğitim, siyaset veya devlet gibi temel sosyal kurumlar ile birlikte, kurallar, kanunlar, hükümler, örf, adet, gelenek ve görenekler gibi sosyal normlar oluşturmaktadır²⁰. Toplum sistemi, amaçlarına, fonksiyonlarına, niteliklerine ve yapılarına göre birbirleriyle uyum içinde olacak şekilde sosyal grupları bir arada tutar. Böylece insan grupları arasında sosyal ilişkiler dizisi meydana gelir. Sosyal gruplar arasında fonksiyonel, anlamlı, sosyal nitelikli bağlar ve kültürel etkileşimler de kurulmuş olur. Bu bağlar ve etkileşimler, sosyalleşme süreci ile

birlikte sosyal grupların toplumsal açıdan maddi ve manevi kültür unsurlarını ortak bir payda yaparak bütünleşmelerini sağlamaktadır.

Sosyal bütünleşme, toplumu oluşturan bireylerin ve sosyal grupların dünya görüşleri itibarıyla milli kültürden en alt düzeyde ayrılmaları, sosyal mesafenin toplumun işleyen bir bütün olmasına engel olmayacak şekilde sosyal gruplar arasında yer alması veya sosyal gruba ait mensubiyet bilincindeki yoğunluğun, toplumdaki bütünleşmeyi bozmayacak seviyede olması gibi çeşitli şekillerde ifade edilebilir¹¹.

Bir milleti diğer milletlerden ayıran kültürel özelliklerin esası halk kültürüdür, başka bir deyişle folklordur. Milli kültür denilen kültür değerleri de folklordan kaynaklanmaktadır. Türk folklorunun en önemli dallarından biri olan halk oyunları, halkımızın ortak duygularını taşıması itibarı ile millet olma özelliğini oluşturan unsurlar arasında yer almaktadır. Halk oyunları; ait olduğu toplumun kültür değerlerini yansıtan; bir olayı, bir sevinci, bir üzüntüyü ifade eden; kökeni din ve büyü ile ilgili olan; müzikli olarak, tek kişi veya gruplar halinde icra edilen; ölçülü, düzenli hareketler bütünüdür¹². Bu yönüyle oyunlarımız, toplum hayatının her çeşit faaliyetinde yer alan sanat türleri içerisinde, oluşum ve ifade zenginliği bakımından en renkli ve en etkili kaynaşma aracıdır. Bu özelliklerinden dolayı Türk halk oyunları; insanlarımızın duygularında ortak bir anlam, düşüncelerinde milli şuur meydana getirmesi, toplum dayanışmasını ve kaynaşmasını sağlaması özellikleri ile, önemli bir yaygın eğitim aracı olarak değerlendirilmelidir²⁵.

Türkiye'deki literatüre bakıldığında, sosyal bütünleşme ile ilgili çalışmaların azlığı dikkati çekmektedir. Var olan çalışmalarda ise genellikle dinin, göçün, siyasetin, eğitim sisteminin, sivil toplum örgütlerinin sosyal bütünleşme üzerindeki etkisinden söz edilmektedir. Halk oyunlarının sosyal bütünleşmeye etkisini araştıran çalışmaların eksikliği göze çarpmaktadır. Bu alanda ölçek kullanılarak yapılan başka bir çalışma olmaması, halk oyunlarının toplumsal işlevlerinin ve sosyal bütünleşmeye olan etkilerinin araştırma kapsamında belirlenerek değerlendirilmesi bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Bu noktadan hareketle çalışmada, toplum hayatının sağlıklı, devamlı ve bir bütünlük içerisinde sürdürülmesi bakımından önemli bir sosyal olgu olan halk oyunlarının toplumsal işlevlerinin belirlenmesi ve sosyal bütünleşmeye etkilerinin değerlendirilmesi amaç edinilmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada betimsel ve taramaya yönelik bir yöntem uygulanmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini; Türkiye'deki farklı kulüp, halk eğitim merkezi ve üniversitelerde halk oyunları branşında etkinlik gösteren ve Türkiye Halk Oyunları Federasyonu ile Milli Eğitim Bakanlığı'nın düzenlemiş olduğu yarışmalara katılan bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunu ise, Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'nun ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2010 yılında düzenlemiş olduğu Grup ve Final yarışmalarında, Gençler ve Büyüklük kategorisinde yarışmalara katılan 840 kişi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı, Yılmaz, Karlı ve Yetim (2006) tarafından geliştirilen ve sporun sosyal bütünleşmeye etkisini değerlendiren 7 alt boyutlu “Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği” (SSBÖ) model alınarak araştırmacı tarafından geliştirilmiştir.

Geçerlik

Analiz sonuçlarına göre, Kasiyer Meyer Olkin (KMO) değerinin 0.953 olduğu bulunmuştur. Böylece verilere uygulanacak faktör analizi sonuçlarının, yararlı ve kullanılabilir olacağı görülmektedir. Bartlett Sphericity Testi sonucunda değişkenler arasında anlamlı düzeyde yüksek ilişkiler bulunmadığı ve verilerin faktör analizi uygulamak için uygun olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($\chi^2:16116.9$, $sd:703$, $p<0.05$).

Ölçeğin faktör yapısını test etmek amacıyla literatürde sıklıkla kullanılan bir metot olan varimax dönüştürmesine göre “Temel Bileşenler” (Principal Component) analizi uygulanmıştır. Analiz sonuçları “Sosyal Bütünleşme Ölçeği” (SBÖ) için 7 faktörlü yapıyı desteklemekte ve 840 katılımcı için ölçeğin % 60.27’sini açıklamaktadır. Yapılan açımlayıcı (exploratory) faktör analizlerinde faktör yükü .40 olarak kabul edilmiştir. Buna göre, ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri .415 ile .827 arasında değişmektedir. Faktör analizi sonucunda ortaya çıkan faktörler ise; (1) Duygusal Gelişim, (2) Fiziksel Gelişim, (3) İkili İlişkilerin Gelişimi, (4) Millî ve Kültürel Gelişim, (5) Toplumsal Gelişim, (6) Kişisel Becerilerin Gelişimi ve (7) Grup İlişkilerinin Gelişimi olarak adlandırılmıştır.

Güvenirlilik

Çalışmada kullanılan ölçeğin alt boyutlarının güvenirlik düzeylerini test etmek için içsel tutarlılığı sınamada kullanılan “Cronbach Alpha” analizi değerlerine bakılmıştır.

“Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nin 7 alt boyutu için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre iç tutarlılık katsayıları 7 alt boyut için .68 (Grup İlişkilerinin Gelişimi) ile .86 (Millî ve Kültürel Gelişim) arasında değişmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın amacıyla yer alan alt problemlere uygun olarak toplanan veriler elektronik ortamda kayıt altına alınmıştır. Kaydedilen verilerin çözümlenmesinde ise SPSS (Statistical Package for Social Sciences 11.5) (SPSS, 2002) programından faydalanılmıştır.

Katılımcılarla ilgili demografik bilgilerin değerlendirilmesinde frekans (f) ve yüzde (%) hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeğin 7 alt boyutunda katılımcıların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için verilerle “Independent Samples t-test”, katılımcıların yaşlarına, öğrenim düzeylerine, halk oyunlarına başlama yaşlarına, aile gelir düzeylerine göre anlamlı bir fark olup olmadığını test etmek için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” uygulanmıştır.

BULGULAR

Katılımcıların Demografik Bilgileri

Bu bölümde araştırmaya katılan halk oyuncularının demografik verilerine ilişkin değişkenlere ait bilgilere yer verilmiştir.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere İlişkin Dağılımı

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%	Toplam (N)
Yaş Grupları	18-21	452	54.1	835
	22-25	162	19.4	
	26-29	83	10	
	30 Yaş ve Üzeri	138	16.5	
Cinsiyet	Erkek	442	52.9	836
	Kadın	394	47.1	
Eğitim Düzeyi	İlköğretim	37	4.4	836
	Lise	455	54.4	
	Üniversite ve üzeri	344	41,2	
Yaşanılan Yer	Köy veya İlçe	129	15.4	840
	İl Merkezi	290	34.5	
	Büyükşehir	421	50.1	
Gelir Düzeyi	Çok İyi	24	2.9	837
	İyi	389	46.5	
	Orta	397	47.4	
	Zayıf	27	3.2	
Anne Eğitim Düzeyi	İlköğretim	524	62.8	835
	Lise	225	26.9	
	Üniversite ve üzeri	86	10.3	
Baba Eğitim Düzeyi	İlköğretim	345	42	832
	Lise	295	35.9	
	Üniversite ve üzeri	182	22.1	

Tablo 1’de, araştırma grubunun %54.1’inin 18-21 yaş, %19.4’ünün 22-25 yaş, %16.5’inin 30 yaş ve üzeri, %10’unun ise 26-29 yaş olduğu, %52.9’unun erkek, %47.1’inin kadın olduğu görülmektedir. Ayrıca, elde edilen verilere göre, katılımcıların %54.4’ü lise, %41,2’si üniversite veya lisansüstü eğitim, %4.4’ü ilköğretim mezunudur. Araştırma verileri, örneklem grubunun %46.5’inin gelir düzeyinin iyi, %47.4’ünün orta, %3.2’sinin zayıf, %2.9’unun çok iyi olduğunu göstermektedir.

Tablo 2. Katılımcıların Sosyal Bütünleşme Ölçeğinde Yer Alan Maddelere İlişkin Görüşleri'nin Dağılımları

Alt Boyut	Maddeler	Hiç Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	
Duygusal Gelişim	1. Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar.	5	0.6	18	2.1	27	3.2	380	45.2	410	48.8	4.40
	3. Başarma duygusu ile aldığım haz doruğa ulaşır.	4	0.5	24	2.9	61	7.3	349	41.5	402	47.9	4.33
	5. Macera duygumu artırır.	26	3.1	89	10.6	153	18.2	349	41.5	223	26.5	3.78
	16. Stresten uzaklaşmama yardımcı olur.	7	0.8	26	3.1	63	7.5	345	41.1	399	47.5	4.31
	20. Birçok görevin üstesinden gelebilme becerimi geliştirir.	10	1.2	26	3.1	96	11.4	389	46.3	319	38.0	4.17
	23. Bilgili, ahlaklı ve yardımsever olmama katkı sağlar.	11	1.3	26	3.1	93	11.1	380	45.2	330	39.3	4.18
Fiziksel Gelişim	2. Fiziksel olarak kendimi çok sağlıklı hissetmemi sağlar.	5	0.6	15	1.8	54	6.4	422	50.2	344	41.0	4.29
	12. Kilo kontrolümü sağlar.	22	2.6	61	7.3	103	12.3	386	46.0	268	31.9	3.97
	13. Spor becerimi geliştirir.	5	0.6	26	3.1	48	5.7	384	45.7	377	44.9	4.31
	14. Vücut şeklimi korur ve zindelik sağlar.	10	1.2	31	3.7	71	8.5	379	45.1	349	41.5	4.22
	15. Fiziksel gücümü artırır.	9	1.1	29	3.5	56	6.7	409	48.7	337	40.1	4.23
	17. Denge ve koordinasyonumu geliştirir.	3	0.4	16	1.9	56	6.7	371	44.2	394	46.9	4.35
İkili ilişkilerin gelişimi	6. Diğer insanlara saygımı artırır.	12	1.4	37	4.4	93	11.1	415	49.4	283	33.7	4.10
	19. Güçlü arkadaşlık bağları kurmamı sağlar.	5	0.6	25	3.0	65	7.7	345	41.1	400	47.6	4.32
	22. Arkadaşlarımla dayanışma içinde olmamı sağlar.	8	1.0	14	1.7	40	4.8	381	45.4	397	47.3	4.36
	25. Arkadaşlarımla birlikte olmamı ve iyi zaman geçirmemi sağlar.	10	1.2	19	2.3	41	4.9	359	42.7	411	48.9	4.36
	26. Yeni insanlarla tanışmamı ve sosyal çevremi genişletmemi sağlar.	5	0.6	11	1.3	24	2.9	319	38.0	481	57.3	4.50
	28. Diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmamı sağlar.	6	0.7	15	1.8	39	4.6	359	42.7	421	50.1	4.40

Milli ve Kültürel Gelişim	33. Milli kimliğin ve ülke sevgisinin gelişmesine katkı sağlar.	10	1.2	14	1.7	47	5.6	341	40.6	428	51.0	4.38
	34. Ülkenin tanıtımına katkı sağlar.	8	1.0	13	1.5	28	3.3	297	35.4	494	58.8	4.50
	35. Kültürümüzün nesilden nesile aktarımına yardımcı olur.	2	0.2	12	1.4	26	3.1	284	33.8	516	61.4	4.55
	36. Milli duyguların gelişmesine ve sosyal bütünleşmeye katkı sağlar.	7	0.8	12	1.4	40	4.8	320	38.1	461	54.9	4.45
	37. İller ve bölgelerarası folklorik zenginliği ve rekabeti artırır.	6	0.7	18	2.1	46	5.5	292	34.8	478	56.9	4.45
	38. Gelenek ve göreneklerimizimizin tanıtımına, yaşatılmasına yardımcı olur.	4	0.5	7	0.8	24	2.9	245	29.2	560	66.7	4.61
Toplumsal Gelişim	24. Orf, âdet ve hukuk kurallarına uymam yönünde etki yapar.	7	0.8	35	4.2	91	10.8	348	41.4	359	42.7	4.21
	29. Farklı siyasi görüşteki insanların bir araya gelmesini sağlar	18	2.1	33	3.9	83	9.9	344	41.0	362	43.1	4.19
	30. Farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar.	8	1.0	12	1.4	40	4.8	318	37.9	462	55.0	4.45
	31. Farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar.	9	1.1	18	2.1	57	6.8	328	39.0	428	51.0	4.37
	32. Farklı inançtaki insanların bir araya gelmesini sağlar.	8	1.0	27	3.2	63	7.5	326	38.8	416	49.5	4.33
Kişisel Becerilerin Gelişimi	8. Liderlik becerilerimi geliştirmeme yardımcı olur.	11	1.3	45	5.4	107	12.7	408	48.6	269	32.0	4.05
	9. Problemleri tespit etme yeteneğimi geliştirir.	10	1.2	61	7.3	157	18.7	380	45.2	232	27.6	3.91
	10. Problem çözme becerimi geliştirir.	11	1.3	56	6.7	164	19.5	366	43.6	243	28.9	3.92
	11. Çalışma alışkanlığı kazandırır.	8	1.0	28	3.3	78	9.3	404	48.1	322	38.3	4.20
	18. Zamani iyi kullanma becerimi artırır.	7	0.8	27	3.2	74	8.8	399	47.5	333	39.6	4.22
	27. Birey olarak gelişmeye yardımcı olur.	2	0.2	27	3.2	54	6.4	374	44.5	383	45.6	4.32
Grup İlişk. Gel.	4. Grup iş birliği becerimi geliştirir.	6	0.7	25	3.0	28	3.3	383	45.6	398	47.4	4.36
	7. Bir gruba aitlik duygumu geliştirir.	7	0.8	17	2.0	68	8.1	385	45.8	363	43.2	4.29
	21. Grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar.	4	0.5	20	2.4	44	5.2	374	44.5	398	47.4	4.36

Katılımcıların “Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nde yer alan maddelere ilişkin olarak, halk oyunları faaliyetlerine katılımın sosyal ve bireysel kazanımlarına ilişkin görüşleri değerlendirildiğinde, “Milli ve Kültürel Gelişim” boyutunda “Gelenek ve göreneklerimiz tanıtımına, yaşatılmasına yardımcı olur” ($\bar{x}=4.61$), “İkili İlişkilerin Gelişimi” alt boyutunda “Yeni insanlarla tanışmamı ve sosyal çevremi genişletmemi sağlar” ($\bar{x}=4.50$), “Duygusal Gelişim” alt boyutunda, “Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar” ($\bar{x}=4.40$), “Grup İlişkilerinin Gelişimi” alt boyutunda, “Grup iş birliği becerimi geliştirir” ve “Grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar” ($\bar{x}=4.36$), “Fiziksel Gelişim” alt boyutunda “Denge ve koordinasyonumu geliştirir” ($\bar{x}=4.35$), “Kişisel Becerilerin Gelişimi” alt boyutunda ise “Birey olarak gelişmeye yardımcı olur” ($\bar{x}=4.32$) maddeleri en yüksek ortalamaya sahip ifadelerdir.

Tablo 3. Katılımcıların “Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nin Alt Boyutlarına İlişkin Puan Ortalamalarının Yaş Kategorilerine Göre ANOVA Sonuçları

Alt Boyutlar	Yaş Grupları	N	$\bar{X}$	sd	F	P	Fark
Duygusal Gelişim	18-21 Yaş	452	4.23	0.542	4.636	0.003	1-4
	22-25 Yaş	162	4.25	0.555			
	26-29 Yaş	83	4.15	0.560			
	30 Yaş Üzeri	138	4.05	0.536			
Fiziksel Gelişim	18-21 Yaş	452	4.22	0.611	1.811	0.144	-
	22-25 Yaş	162	4.33	0.608			
	26-29 Yaş	83	4.23	0.555			
	30 Yaş Üzeri	138	4.18	0.540			
İkili İlişkilerin Gelişimi	18-21 Yaş	452	4.35	0.585	3.053	0.028	2-4
	22-25 Yaş	162	4.41	0.541			
	26-29 Yaş	83	4.34	0.520			
	30 Yaş Üzeri	138	4.22	0.491			
Milli ve Kültürel Gelişim	18-21 Yaş	452	4.46	0.588	3.524	0.015	1-2 2-4
	22-25 Yaş	162	4.60	0.472			
	26-29 Yaş	83	4.53	0.494			
	30 Yaş Üzeri	138	4.43	0.500			
Toplumsal Gelişim	18-21 Yaş	452	4.27	0.614	3.755	0.011	1-2 2-4
	22-25 Yaş	162	4.45	0.637			
	26-29 Yaş	83	4.33	0.672			
	30 Yaş Üzeri	138	4.26	0.572			
Kişisel Becerilerin Gelişimi	18-21 Yaş	452	4.03	0.672	3.546	0.014	2-4
	22-25 Yaş	162	4.16	0.650			
	26-29 Yaş	83	4.07	0.680			
	30 Yaş Üzeri	138	3.91	0.742			
Grup İlişkilerinin Gelişimi	18-21 Yaş	452	4.34	0.583	1.763	0.153	-
	22-25 Yaş	162	4.40	0.596			
	26-29 Yaş	83	4.32	0.627			
	30 Yaş Üzeri	138	4.24	0.557			

Tablo 3'te, "Sosyal Bütünleşme Ölçeği"nin "Duygusal Gelişim" alt boyutunda 18-21 yaş grubunun puan ortalaması ($\bar{x}=4.23$), 22-25 yaş grubunda hafifçe yükselirken ($\bar{x}=4.25$), bu yaştan itibaren 26-29 yaş ($\bar{x}=4.15$) ve 30 yaş üzerine doğru ($\bar{x}=4.05$) azalmaktadır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki bireyler arasında "Duygusal Gelişim" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f:21.548$, $p<0.05$). Buna göre, 18-21 yaş grubundaki bireylerin Duygusal Gelişim alt boyutu ortalaması, 30 yaş üstü bireylerin ortalamasından daha yüksektir.

İkili İlişkilerin Gelişimi alt boyutunda, 18-21 yaş grubunda olan bireylerin puan ortalamasının 4.35 olduğu, 22-25 yaş grubunda ortalamanın yükseldiği ($\bar{x}=4.41$), 26-29 yaşta hafif düşüş gösterdiği ($\bar{x}=4.34$) ve 30 yaş üzerinde ise ($\bar{x}=4.22$) daha da düştüğü görülmektedir. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki kişiler arasında İkili İlişkilerin Gelişimi alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f:3.053$, $p<0.05$). Buna göre, 22-25 yaş grubundaki bireylerin İkili İlişkilerin Gelişimi alt boyutu puan ortalaması, 30 yaş ve üzeri bireylerin ortalamasından daha yüksektir.

Ölçeğin "Milli ve Kültürel Gelişim" alt boyutu için, 18-21 yaş grubunda olan bireylerin puan ortalaması 4.46 iken, 22-25 yaşta yükselerek 4.60'a ulaştığı, bu yaştan itibaren 26-29 yaşta 4.53'e ve 30 yaş üzerinde ise 4.43'e düştüğü gözlemlenmektedir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki kişiler arasında "Milli ve Kültürel Gelişim" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f:3.524$, $p<0.05$). Buna göre, 22-25 yaş grubundaki katılımcıların "Milli ve Kültürel Gelişim" alt boyutuna yönelik puan ortalaması, 18-21 yaş arası ve 30 yaş üzerinden daha yüksektir.

"Toplumsal Gelişim" alt boyutuna bakıldığında, 18-21 yaş grubunda olan bireylerin puan ortalaması 4.27 iken, 22-25 yaş aralığında 4.45, 26-29 yaş arası 4.33 ve 30 yaş üzerinde ise 4.26'dır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki bireyler arasında "Toplumsal Gelişim" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f:3.755$, $p<0.05$). Buna göre, 22-25 yaş grubundaki bireylerin "Toplumsal Gelişim" alt boyutu puan ortalaması, 18-21 yaş grubu ve 30 yaş üzerinden daha yüksektir.

Tablo 3'te "Kişisel Becerilerin Gelişimi" alt boyutu için, 18-21 yaş grubunda olan bireylerin puan ortalaması ($\bar{x}=4.03$), 22-25 yaş grubunda hafif artış gösterirken ($\bar{x}=4.16$), 26-29 yaş ($\bar{x}=4.07$) ve 30 yaş üzerine doğru ($\bar{x}=3.91$) tekrar azalmaktadır. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı yaş grubundaki katılımcılar arasında "Kişisel Becerilerin Gelişimi" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır ($f:3.546$, $p<0.05$). Buna göre, 22-25 yaş grubundaki bireylerin "Kişisel Becerilerin Gelişimi" alt boyutu puan ortalaması, 30 yaş üzeri bireylerin puan ortalamasından daha yüksektir.

Tablo 4. Katılımcıların “Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nin Alt Boyutlarına İlişkin Puanları’nın Cinsiyet Kategorilerine Göre T-testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N		sd	t	p
Duygusal Gelişim	Erkek	442	4.20	0.586	0.083	0.934
	Kadın	394	4.19	0.502		
Fiziksel Gelişim	Erkek	442	4.23	0.621	0.142	0.887
	Kadın	394	4.23	0.562		
İkili İlişkilerin Gelişimi	Erkek	442	4.33	0.604	-0.381	0.703
	Kadın	394	4.35	0.500		
Milli ve Kültürel Gelişim	Erkek	442	4.47	0.589	-0.908	0.364
	Kadın	394	4.51	0.498		
Toplumsal Gelişim	Erkek	442	4.31	0.663	0.197	0.842
	Kadın	394	4.30	0.570		
Kişisel Becerilerin Gelişimi	Erkek	442	4.07	0.712	1.234	0.217
	Kadın	394	4.01	0.642		
Grup İlişkilerinin Gelişimi	Erkek	442	4.33	0.626	-0.462	0.644
	Kadın	394	4.34	0.535		

Tablo 4’e göre, uygulanan bağımsız örneklem t-testi sonucunda erkek ve kadınlar arasında alt boyutlar bakımından anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların “Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nin Alt Boyutlarına İlişkin Puanları’nın Aile Gelir Düzeylerine Göre ANOVA Analiz Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Gelir Düzeyi	N	$\bar{X}$	sd	F	P	Fark
Duygusal Gelişim	İyi	413	4.17	0.588	1.944	0.144	-
	Orta	397	4.21	0.509			
	Zayıf	27	4.36	0.441			
Fiziksel Gelişim	İyi	413	4.24	0.615	2.734	0.066	-
	Orta	397	4.21	0.581			
	Zayıf	27	4.48	0.472			
İkili İlişkilerin Gelişimi	İyi	413	4.31	0.589	1.322	0.267	-
	Orta	397	4.37	0.527			
	Zayıf	27	4.41	0.456			
Milli ve Kültürel Gelişim	İyi	413	4.46	0.591	1.062	0.346	-
	Orta	397	4.51	0.508			
	Zayıf	27	4.57	0.399			
Toplumsal Gelişim	İyi	413	4.29	0.615	2.161	0.116	-
	Orta	397	4.32	0.626			
	Zayıf	27	4.54	0.523			
Kişisel Becerilerin Gelişimi	İyi	413	4.03	0.709	1.452	0.235	-
	Orta	397	4.04	0.657			
	Zayıf	27	4.26	0.685			
Grup İlişkilerinin Gelişimi	İyi	413	4.36	0.612	0.538	0.584	-
	Orta	397	4.31	0.553			
	Zayıf	27	4.33	0.641			

Tablo 5'te, elde edilen analiz sonuçları, "Sosyal Bütünleşme Ölçeği"nin tüm alt boyutlarında, aile gelir düzeyi "Zayıf" olan bireylerin ortalama puanlarının, diğer iki gruptan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ancak yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları ölçekte yer alan tüm alt boyutlarda gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığını işaret etmektedir [Duygusal Gelişim (f:1.944, p>0.05), Fiziksel Gelişim (f:2.734, p>0.05), İkili İlişkilerin Gelişimi (f:1.322, p>0.05), Milli ve Kültürel Gelişim (F:1.062, p>0.05), Toplumsal Gelişim (f:2.161, p>0.05), Kişisel Becerilerin Gelişimi (f:1.452, p>0.05) Grup İlişkilerinin Gelişimi (f:0.538, p>0.05)].

Tablo 6. Katılımcıların "Sosyal Bütünleşme Ölçeği"nin Alt Boyutlarına İlişkin Puanları'nın Halk Oyunlarına Başlama Zamanlarına Göre ANOVA Analiz Sonuçları

Ölçek	Halk Oyunlarına Başlama Zamanı	N	$\bar{X}$	ss	F	P	Fark
Duygusal Gelişim	Okul Öncesi	51	4.26	0.500	2.982	0.031	2-4
	İlköğretim	450	4.22	0.559			
	Lise	250	4.19	0.531			
	Üniversite ve Üstü	83	4.03	0.551			
Fiziksel Gelişim	Okul Öncesi	51	4.35	0.559	1.253	0.289	
	İlköğretim	450	4.24	0.612			
	Lise	250	4.19	0.600			
	Üniversite ve Üstü	83	4.21	0.510			
İkili İlişkilerin Gelişimi	Okul Öncesi	51	4.45	0.522	3.294	0.020	1-4
	İlköğretim	450	4.37	0.582			
	Lise	250	4.32	0.522			2-4
	Üniversite ve Üstü	83	4.18	0.523			
Milli ve Kültürel Gelişim	Okul Öncesi	51	4.50	0.560	1.836	0.139	
	İlköğretim	450	4.52	0.560			
	Lise	250	4.47	0.536			
	Üniversite ve Üstü	83	4.38	0.472			
Toplumsal Gelişim	Okul Öncesi	51	4.40	0.557	3.956	0.008	2-3
	İlköğretim	450	4.36	0.643			
	Lise	250	4.23	0.610			
	Üniversite ve Üstü	83	4.18	0.536			
Kişisel Becerilerin Gelişimi	Okul Öncesi	51	4.19	0.618	1.967	0.117	
	İlköğretim	450	4.06	0.688			
	Lise	250	4.01	0.704			
	Üniversite ve Üstü	83	3.92	0.631			
Grup İlişkilerinin Gelişimi	Okul Öncesi	51	4.49	0.543	3.343	0.019	1-4
	İlköğretim	450	4.36	0.603			
	Lise	250	4.28	0.549			
	Üniversite ve Üstü	83	4.22	0.610			

Tablo 6'da da görüleceği gibi, halk oyunlarına başlama zamanının değerlendirildiği "Duygusal Gelişim" alt boyutundaki puan ortalamaları, okul öncesi dönemde başlayanların 4.26, ilköğretim döneminde başlayanların 4.22, lise döneminde başlayan bireylerin 4.19, üniversite ve lisansüstü eğitim döneminde başlayanların ise 4.03'tür. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı dönemlerde halk oyununa başlayan katılımcılar arasında, "Duygusal Gelişim" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır (f:2.982, p<0.05). Buna göre, ilköğretim döneminde halk oyunlarına başlayan bireylerin puan ortalaması, üniversite veya lisansüstü eğitim döneminde başlayan bireylerin ortalamasından daha yüksektir.

Halk oyunlarının ikili ilişkilerin gelişimi üzerine etkilerinin değerlendirildiği alt boyutta, okul öncesi dönemde halk oyunlarına başlayan bireylerin puan ortalaması 4.45, ilköğretim döneminde başlayanların 4.37, lise döneminde başlayan katılımcıların 4.32, üniversite veya lisansüstü eğitim döneminde başlayanların ise 4.18'dir. Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı dönemlerde halk oyununa başlayan bireyler arasında "İkili İlişkilerin Gelişimi" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır (f:3.294, p<0.05). Buna göre, üniversite veya lisansüstü eğitim döneminde halk oyunlarına başlayan bireylerin "İkili İlişkilerin Gelişimi" boyutuna ait puan ortalaması, okul öncesi ve ilköğretim döneminde başlayanların ortalamasından daha düşüktür (Tablo 6).

"Toplumsal Gelişim" alt boyutunda, halk oyunlarının toplumsal gelişim üzerine etkileri değerlendirildiğinde, okul öncesi dönemde halk oyunlarına başlayan bireylerin puan ortalaması 4.40, ilköğretim döneminde başlayanların 4.36, lise döneminde başlayan bireylerin 4.23, üniversite ve lisansüstü eğitim döneminde halk oyununa başlayan bireylerin ortalaması 4.18 olarak belirlenmiştir. Yapılan tek yönlü varyans analizi sonucunda, farklı dönemlerde halk oyununa başlayan kişiler arasında Toplumsal Gelişim alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır (f:3.956, p<0.05). Buna göre ilköğretim döneminde halk oyununa başlayan bireylerin "Toplumsal Gelişim" alt boyutuna ait puan ortalamaları, lise döneminde başlayan bireylerin ortalamasından daha yüksektir.

"Grup İlişkilerinin Gelişimi" alt boyutu bakımından, katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, okul öncesi dönemde halk oyunlarına başlayan bireylerin puan ortalaması 4.49, ilköğretimde başlayanların 4.36, lise döneminde başlayanların 4.28, üniversite veya lisansüstü eğitim döneminde başlayanların 4.22'dir. Verilerden elde edilen analiz sonuçlarına göre, farklı dönemlerde halk oyunlarına başlayan bireyler arasında "Grup İlişkilerinin Gelişimi" alt boyutu bakımından anlamlı farklılık bulunmaktadır (f:3.343, p<0.05). Buna göre, ilköğretim döneminde halk oyunlarına başlayan bireylerin "Grup İlişkilerinin Gelişimi" alt boyutu puan ortalaması, üniversite veya lisansüstü eğitim döneminde başlayanların ortalamasından daha yüksektir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmada elde edilen veriler ışığında araştırma kapsamına alınan katılımcıların; %52.9'unun erkek, %47.1'inin kadın, %54.1'inin 18-21 yaş, %19.4'ünün 22-25 yaş, %16.5'inin 30 yaş üzeri, %10'unun ise 26-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir (Tablo 1).

Öğrenim düzeylerine ilişkin olarak yapılan değerlendirmeye göre, katılımcıların yarısından fazlası (%54.4) lise mezunudur. Bu oranı %41.2 ile üniversite veya lisansüstü eğitim mezunları takip etmektedir. İlköğretim mezunlarının ise %5'in altındadır. Bununla birlikte, yaşanan yerleşim birimleri bakımından bireylerin, %15.4'ü köy veya ilçede, %34.5'i il merkezinde, %50.1'i ise büyükşehirde yaşamaktadır (Tablo 1).

Araştırmaya katılan bireylerin %47.4'ünün gelir düzeyi orta, %46.5'inin iyi, %3.2'sinin zayıf, %2.9'unun çok iyidir. Çoğunlukla gelir düzeyi orta ve iyi seviyede olan bireylerin halk oyunları branşını tercih etme nedeni, halk oyunlarının çok fazla maddiyat gerektirmemesi, ayrıca; gelir düzeyi "çok iyi" olan katılımcı oranının düşük olmasının nedeni ise, üst düzey gelir seviyesine sahip bireylerin daha çok popülaritesi yüksek olan spor branşlarını tercih etmeleri olabilir. Kurtkan'a göre sosyal yapı; toplum, beşeri varlıklar tarafından meydana getirilen, değiştirilen ve değiştirilmesine rağmen devam ettirilen insanlar arası ilişkiler organizasyonudur. Sosyal yapı, toplumun hem büyük bir grup olarak, hem de tali gruplar bakımından karakteristik vasıflarını, grupların birbirleriyle ilişkilerini ve bu ilişkileri düzenleyen organizasyon tiplerini, bunlarla ilgili olarak ortaya çıkan gurup hayatının fiziki çevre şartları ile de tesir ilişkilerini gösteren şekillenmeleri ifade eder. Bu şekillenmeler ise, sosyal sınıfları meydana getirmektedir²³. Nitekim, Voigt (1998)'e göre, sosyo-ekonomik ve kültürel düzey, farklı cinslerin değişik sporlara katılımını etkilediği gibi sosyal tabakalaşmalar oluşturmaktadır ve sosyal sınıflar, gereksinimlerden, normlardan, davranış modellerinden ve imkanlardan ortaya çıkmaktadır. Aynı zamanda Voigt, sporun, farklı toplum üyeleri üzerinde farklı bir çekim gücü uyandırdığını ve spora genellikle sosyoekonomik yönden orta tabakaya sahip kişilerin katıldığını belirtmektedir³⁸. Renson (1976), yapmış olduğu çalışmada, Belçika'nın sosyal sınıf yapısıyla, spor branşı uğraşısı arasında belirgin bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Renson'a göre, kayak, golf, tenis, yüzme gibi spor branşlarıyla ilgili olanlar üst sosyal sınıflarda yer alırken, cimnastik, atletizm, judo, boks, futbol ve hentbol branşları ile ilgili olanlar alt sosyal tabakada yer almaktadırlar³⁰. Doğan (2008)'in, üniversite öğrencilerinin halk oyunlarına katılım nedenleri üzerine yaptığı çalışmada da, katılımcıların gelir düzeyi oranlarının daha çok "orta" düzeyde olduğu belirtilmektedir⁸. Ayrıca, farklı gruplar üzerine yapılan çalışma sonuçları da mevcut bulgularla benzerlik göstermektedir^{19,22,29,18}.

Tablo 2'ye göre, halk oyunlarının duygusal gelişim üzerine etkisinin araştırıldığı "Duygusal Gelişim" alt boyutunda, "Öz güvenimin gelişmesine katkı sağlar" ($\bar{x}=4.40$) ve "Başarma Duygusu ile aldığım haz doruğa ulaşır" ($\bar{x}=4.33$) ifadeleri en yüksek puan ortalamasına sahip iken, "Macera duygumu artırır" ($\bar{x}=3.78$) ifadesi ise en düşük puan ortalamasına sahiptir. Bu alt boyutta, bireylerin özgüvenlerine ilişkin maddenin yüksek oranda tercih edilmesinin nedeni, oyun esnasında bireyin özgür bir şekilde bedenine ya da ruhuna şekil vererek, kendini daha iyi ifade edebilme olanağı ve yeni stillerle yaratıcılığı geliştirme imkanı bulabilmesi olabilir. Çünkü oyun, bilinçaltı gerilimlerini gidermekte ve bireyin bastırılmış duygu ve düşüncelerinin dışa vurumunu sağlamaktadır. Güçlü (2005)'ye göre, spor, bireye, psikolojik açıdan haz alma ve mutlu etme duygusu yaşatmaktadır.

Çağımızın hastalığı olarak adlandırılan stresle başa çıkmada da en önemli etken kuşkusuz spor olmaktadır. Bireylerin günlük yaşantılarında karşılaştıkları monoton hayat tarzı ve anlayışını spor yolu ile ortadan kaldırmak mümkündür. Spor, bireylerin rahatlaması ve gevşemesini sağlamanın yanı sıra, kendilerini mutlu hissetmelerini ve bir şeyleri başarmış olmalarının vermiş olduğu hazzı yaşamaları sağlanmış olur¹⁵. Aracı (1999), bireylerin başarılı olma ihtiyacının psiko-sosyal gelişim içerisinde kişinin kendine olan güvenini kazanması ya da tazelemesi açısından önemli olduğunu ifade etmektedir. Aracı (1999)'ya göre, kendini başarılı kılabilmesinin en kolay yollarından biri de sportif etkinliklerdir². Blume (2003), Beden eğitimi öğretim programlarındaki dans içeriklerini ergenlik çağındaki gençlerin cinsiyetleri ve cinsiyet rolleri üzerine yapmış olduğu çalışmada, beden eğitimi derslerindeki dans eğitiminin ergenlerin kendi vücutlarını, biyolojik cinsiyetlerini ve bu cinsiyetin onlara yansıttığı sosyal rolleri geliştirebileceğini dile getirmiştir⁵. Küçük (2004)'e göre, bireyler, sportif ve kültürel faaliyetlere katılırken, aynı zamanda grup içerisinde hareket etmeyi, kazanmayı veya kaybetmeyi, kurallara uymayı öğrenmektedir. Ayrıca kişi bu etkinlikler yoluyla kendine güven duygusunu kazanmakta ve o toplumun bir ferdi olduğunu anlamaktadır²⁴. Yıldırım ve Sunay (2009), performans tenisi yapan sporcuların tenise başlama nedenleri ve beklentileri üzerine yapmış oldukları araştırmada “başarı kazanmaktan zevk duymanın” sporcular için profesyonel olarak tenis sporu ile ilgilenmede büyük etkisi olduğunu belirlemişlerdir⁴¹. Bu çalışmalar, araştırma bulguları ile paralellik içermektedir. Elde edilen verilerde, “Macera duygumu artırır” ifadesinin diğer ifadelerle oranla ortalama puanının düşük olmasında, halk oyunları branşının genellikle bir salon aktivitesi olmasının, ayrıca yapısal özelliklerinden dolayı çoğunlukla tehlikeli hareketler içermemesinin etkisi olduğu düşünülebilir.

Halk oyunlarının fiziksel gelişim üzerine etkisinin araştırıldığı “Fiziksel Gelişim” alt boyutunda, “Denge ve koordinasyonumu geliştirir” ($\bar{x}=4.35$) ve “Spor becerimi geliştirir” ($\bar{x}=4.31$) ifadeleri en yüksek puan ortalamasına sahip iken, “Kilo kontrolümü sağlar” ($\bar{x}=3.97$) ifadesi ise en düşük puan ortalamasına sahip olan ifadedir (Tablo 2). Yılmaz (2006)'ın yapmış olduğu benzer çalışmada da katılımcıların, “doğa sporlarına katılımım denge ve koordinasyonumu geliştirir” maddesine ilişkin olarak, %84.5'inin “Tamamen Katılıyorum-Katılıyorum”, şeklinde görüş bildirmesi⁴², mevcut çalışmanın bulgularını desteklemektedir. Koordinasyon; kısa bir zaman içerisinde zor hareketlerin öğrenilmesi ve değişik durumlarda çabuk ve amaca uygun bir şekilde tepki gösterilmesi ve her hareketin birbirini doğru olarak izleyerek istenilen kuvvette meydana gelmesi olarak tanımlanmaktadır. Spor pedagojisinde koordinasyon kavramı için sık sık “beceri” terimi kullanılmaktadır. Beceri ise; hareket aygıtı bölümlerinin hassas motor davranışlarındaki koordinasyon kalitesini ifade etmektedir¹⁶. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde “fiziksel gelişim” boyutunda en yüksek ifadelerin koordinasyon ve beceri gelişimi ile ilgili olduğu düşünülürse, yapılan tanımlamalar doğrultusunda, bu iki terimin birbiri ile iç içe olduğu, elde edilen bulguların da bu tanımlamayı desteklediği söylenebilir.

Halk oyunları faaliyetlerine katılımın “İkili İlişkilerin Gelişimi” alt boyutuna ilişkin

katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, “Yeni insanlarla tanışmamı ve sosyal çevremi genişletmemi sağlar” ($\bar{X}=4.50$) ve “Diğer insanlarla ortak bir şeyleri paylaşmamı sağlar” ($\bar{X}=4.40$) ifadelerinin en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu, “Diğer insanlara saygımı artırır” ($\bar{X}=4.10$) ifadesinin ise en düşük puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2). İsen ve Batmaz (2002), bireyin toplumsal ilişkiler kurmayı öğrenme sürecini sosyalleşme olarak tanımlamaktadırlar¹⁷. Sosyal bütünleşmeye de, sosyalleştirme süreci denebilmektedir. Buna göre; “sosyalleştirme; grupla bütünleşmeyi sağlamak için ferde, hedefli ve amaçlı, dış ve iç davranış örneklerinin aktarılmasını sağlayan, belli bireyler arasındaki etkileşim sürecidir”²⁵. Bu aktarma ile birey, içinde bulunduğu toplum ve kültürün normlarını öğrenerek o toplum ve kültürde kendisine düşen sosyal rolleri yerine getirmesini sağlayacak bilgi, görgü, beceri ve alışkanlıklara sahip olur. Özdiç (2005), spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine yapmış olduğu çalışmada, sporun sosyalleşme sürecine olumlu katkılar sağladığını belirlemiştir²⁷. Şahan (2008)’a göre, sportif ve kültürel aktiviteler, bireylere birlikte faaliyet yapabilmeye özelliği kazandırır. Birey rekabetçi bir yapı, çalışma disiplini, cesaret ve mücadele azmi kazanır. Kazanma ve kaybetmeyi kabullenmeyi, paylaşmayı, yardımlaşmayı, başkalarının görüş ve düşüncelerine saygı duymayı öğrenir. Birlikte çalışma sonucu bireyde sosyal sorumluluk duygusu gelişir. Sosyal sorumluluk duygusunun gelişmesi sonucu, toplumda sosyalleşme süreci sağlanmış olur³³. Dönmezer (1994)’e göre, sosyalleşme sayesinde insan, toplumun ortaya koyduğu tavır ve hareket modellerini, örnekleri ve düşünme biçimlerini öğrenmektedir. Böylece sosyalleşme, kişinin toplumsal kültürle bütünleşmesini ve içinde yaşadığı toplumla uyum sağlamasını mümkün kılan bir mekanizma haline almaktadır⁹. Aynı zamanda, sportif ve kültürel faaliyetler toplumda manevi bakımdan yalnızlığı da önlemektedir. Fert sportif etkinliklere katılmakla manevi yalnızlığın doğuşunu hazırlayan etkileri de giderilebilir. İş hayatında görülen ve daha sonra genelleşerek sosyal hayata yansıyan amaçsızlık ve monoton çalışma şartlarının doğurduğu kötümser ve bunalımlı tutumların giderilmesinde, spora veya diğer boş zaman faaliyetlerine ihtiyaç vardır. İnsan ilişkilerinin geliştirilmesinde bu faaliyetler, hem ferdi, hem sosyal açıdan etkili olmakta hem de sorumluluk ve iş birliği eğilimi ile düzen sağlama kabiliyetini ortaya çıkararak ferdin sosyalleşmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca sportif ve kültürel aktiviteler, insan - toplum ilişkilerini geliştirdiği gibi toplumun yücelmesinde de, önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir³⁷. İlgili çalışmaların sonuçlarına bakıldığında da, farklı etkinliklerde yapılan araştırmaların bulgularında sosyalleşmenin ön plana çıktığı görülmektedir^{42,36,13}. Bu çalışmaların bulguları, benzer araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Halk oyunları etkinlikleriyle, arkadaşlık bağlarının kuvvetlendiği, toplumsal dayanışmanın sağlandığı, sosyal çevrenin genişlediği, kısacası sosyalleşme süreci ile birlikte sosyal bütünleşme için gerekli ortamın sağlandığı düşünülebilir.

Halk oyunlarının milli ve kültürel gelişime etkilerinin değerlendirildiği “Milli ve Kültürel Gelişim” boyutunda yüksek puan ortalamasına sahip olan ifadeler, “Gelenek ve göreneklerimizden tanıtımına, yaşatılmasına yardımcı olur” ($\bar{X}=4.61$) ve “Kültürümüzün nesilden nesile aktarımına yardımcı olur” ($\bar{X}=4.55$) ifadeleridir (Tablo 2). En düşük puan

ortalamasına sahip ifade ise, “*Milli kimliğin ve ülke sevgisinin gelişmesine katkı sağlar*” ($\bar{x}=4.38$) ifadesidir. Birey doğası gereği, ait olduğu toplumun diğer bireyleri ile duygu ve düşüncelerini paylaşma ihtiyacı duymaktadır. Elde edilen bu paylaşım ile birey toplum bütünleşmesini ve toplumsallaşmayı sağlamaktadır. Bu toplumsallaşma sürecinde ise, oyun önemli bir rol oynamaktadır. Özkalp (1990), toplumsallaşmayı, insanın kendine uygun insanca davranışları öğrenme süreci olarak tanımlamakta ve toplumsallaşmanın; sosyal ve kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması ve kişilik gelişimi süreçlerini simgelediğini belirtmektedir²⁸. Sümbül (1995)’e göre, halk oyunları, sosyal yapı içerisinde birey-birey, birey-toplum iletişimine katkıda bulunmaktadır. Geleneksel değerlerin hakim olduğu kapalı toplumlarda halk oyunları, başka öğelerle birlikte iletişim ve eğitim amaçlı kullanılmaktadır. Halk oyunları aracılığıyla çeşitli toplumsal değerler, yeni kuşaklara aktarılmaktadır³². Cowell ve arkadaşları (1970), sosyalleşme, sosyal bütünleşme ve anti sosyal davranışlar gibi özellikleri araştırdıkları çalışmada, spor, rekreasyon, oyun gibi etkinliklerin, toplumsal bütünleşmede önemli bir rol oynadıklarını, sosyalleşme ve sosyal etkileşimin, çeşitli aktivitelere katılım yoluyla desteklenip geliştirilebileceği sonucuna varmışlardır⁷. Özdiç (2005), yapmış olduğu çalışmada, sporun sosyal bütünleşmeyi sağladığını ve toplumlararası sosyal bütünleşmede sporun önemli bir etken olduğunu belirtmektedir²⁷. Elde edilen bulgulardan da anlaşılabilir gibi, halk oyunları, toplumların kendi yaşam tarzını, gelenek, görenek, adet ve karakteristik özelliklerini bir bütün olarak görebildiği, bunu yeni nesillere ve diğer toplumlara aktarabildiği, tanıtılabildiği en önemli araçlardan biri olarak ifade edilebilir.

Halk oyunları faaliyetlerine katılımın “Toplumsal Gelişme” alt boyutuna ilişkin katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde, “Farklı kültürlerden gelen insanların bir araya gelmesini sağlar” ($\bar{x}=4.45$) ve “Farklı ekonomik yapıya sahip insanların bir araya gelmesini sağlar” ($\bar{x}=4.37$) ifadelerinin en yüksek puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2). Modern yaşamda birçok etmen, insanları birbirinden ayırmaktadır. Ekonomik statü, toplumsal konum, ırk, milliyet, eğitim ve kültürel farklılık, mezhep gibi farklılaşmalar, bu etmenler arasında sayılabilir. Bu farklılaşmalar toplumları birbirine düşman dahi edebilmektedir. Bu farklılaşmaların giderilmesinde grup halinde uygulanan sportif ve kültürel faaliyetler, katılanlar arasında bir dayanışma sağlamaktadır. Bu anlamda, kültürün ayrılmaz bir parçası olan ve kültürel teması gerçekleştiren halk oyunları organizasyonları, gelenek göreneklerin, değerlerin ve halk kültürünün paylaşılmasını sağladığı için grup içi düşmanlıklarla ilgili kalıp yargıların da ortadan kalkmasına yardımcı olabilir. Bu organizasyonlar içerisinde yer alan uluslararası festivaller ve yarışmalar, düzenledikleri yerlerin yemek yeme alışkanlıkları, halk oyunları, halk müziği, tarihi ve turistik yerlerinin tanıtılmasına da olanak verdiğinden, değişik kültürlerin tanınması için önemli fırsat alanları olarak da görülebilir. Öngel ve Hacıbekiroğlu (1996)’na göre, halk oyunları, toplum hayatının her çeşit faaliyetinde yer alan sanat türleri içerisinde, oluşum ve ifade zenginliği bakımından en renkli ve en etkili kaynaşma aracıdır²⁶. Bu özelliklerinden dolayı, halk oyunları; insanların duygularında ortak bir anlam, düşüncelerinde milli bir

şuur meydana getirmesi, toplum dayanışmasını ve kaynaşmasını sağlaması özellikleri ile farklı sosyoekonomik yapıya sahip, farklı din, dil ve ırktan gelen insanları bir araya getiren önemli bir sosyalleşme aracı olarak tanımlanabilir. Çalışma bulgularından hareketle, halk oyunlarının toplumsal gelişime önemli katkılar sağladığı söylenebilir.

Tablo 2'ye göre, halk oyunlarının kişisel beceriler üzerine etkisinin araştırıldığı “Kişisel Becerileri Gelişimi” alt boyutunda, “Birey olarak gelişmeye yardımcı olur” ($\bar{x}=4.32$) ve “Zamanı iyi kullanma becerimi artırır” ($\bar{x}=4.22$) ifadeleri en yüksek puan ortalamasına sahip iken, “Problemleri tespit etme yeteneğimi geliştirir” ($\bar{x}=3.91$) ifadesi ise en düşük puan ortalamasına sahiptir. Bireyin, tüm duygularını sağlıklı bir biçimde kullanabilmesi, başkalarıyla kolay etkileşime girebilmesi, kendisini daha iyi tanıyabilmesi, daha iyi kararlar verebilmesi, fiziksel, bilişsel, estetik, sosyal ve duygusal açıdan gelişebilmesi açısından kişisel becerilerin gelişimi önem taşımaktadır. Bu bağlamda bireyin, değişik yaşantılar denemesi sonucu, zihinsel, duygusal, sosyal, psikolojik ve fiziksel olan bütün yön ve kapasitelerinin en uygun gelişim düzeyine ulaşması beklenmektedir⁴³. Bu gelişim düzeyine ulaşmada, doyum sağlayıcı birtakım etkinliklere de yer vermek gerekmektedir. Bu etkinliklerin bir bölümünü serbest zaman etkinliklerini içeren sportif ve kültürel etkinlikler oluşturmaktadır. Bu serbest zaman etkinlikleri içerisinde yer alan halk oyunları, birey açısından zamanın iyi kullanılmasını sağlayan ve bahsedilen gelişim sürecinin tamamlanmasına yardımcı olan bir faaliyet olarak değerlendirilebilir. Yetim (2010), bireysel ve sosyal gelişimin sağlandığı en önemli ortamın, arkadaş ve grup ortamı olduğunu ifade etmektedir⁴⁰. Bu ifadeden hareketle, halk oyunları etkinlikleri, bireyin kendini keşfederek, kontrol ve ifade yeteneğini geliştirdiği, sosyokültürel kazanımlar ile toplumsal kabulün sağlandığı ve kişilik gelişiminin üst düzeyde olduğu bir grup etkinliği olarak tanımlanabilir.

Katılımcıların “Sosyal Bütünleşme Ölçeği”nde yer alan maddelere ilişkin olarak, halk oyunları faaliyetlerine katılımın grup ilişkileri üzerine etkilerinin incelendiği “Grup İlişkilerinin Gelişimi” alt boyutunda, “Grup iş birliği becerimi geliştirir” ve “Grupla iş bölümü yapmamda fayda sağlar” ($\bar{x}=4.36$) ifadeleri en yüksek puan ortalamasına sahip ifadelerdir (Tablo 2). Yılmaz (1996)'ın çalışmasında da katılımcıların, “doğa sporlarına katılımın grup işbirliği becerimi geliştirir” maddesine ilişkin olarak, %88,5'inin olumlu görüş bildirdikleri görülmektedir⁴². Turhan (1969)'a göre, insanın özelliği onu başkalarıyla beraber olmaya ve ilişki kurmaya yöneltir. İnsanlar bireyler halinde değil, aksine, daima bir grup ya da gruplar içerisinde yaşarlar. Grup içerisinde doğan birey için toplumsal ilişkiler de başlamış olmaktadır. Böylece birey, sosyal çevrede, çevrenin kültürüne göre şekillenmekte ve grubun üyesi haline gelmektedir. Bu oluş sürecinde ise kişi, hem grup normlarını, görüş ve zihniyetini içselleştirmekte, hem de grubun içinde bulunduğu toplumun müşterek olan ve onu diğer toplumlardan ayıran hayat tarzını temin etmektedir³⁵. Modern toplumların en belirgin özelliği olan sosyal farklılaşmanın giderilmesi, artan iş bölümü ile sosyal bütünleşme arasındaki uyumun sağlanmasında sportif etkinlikler önemli bir araçtır¹⁰. Araştırma bulguları, bireylerin, halk oyunları aracılığıyla sosyalleşme sürecine girerek, ekip halinde hareket etme, grupla işbirliği yapma, ortak paylaşımlarda bulunma,

dayanışma içinde olma gibi sosyal bütünleşmenin gereği olan olgulara önem verdiklerini göstermektedir. Tablo 3'te, halk oyunlarının sosyal bütünleşmeye etkisi yaş değişkenine göre değerlendirildiğinde, bütün alt boyutlarda 18-21 yaş grubunun puan ortalaması, 22-25 yaşta hafifçe yükselirken, bu yaştan itibaren tekrar azalma göstermektedir. Analiz sonuçları dikkate alındığında, 22-25 yaşa kadar puan ortalamasının artarak bu dönemde en üst düzeye ulaşmasının ve bu yaştan itibaren tekrar azalma göstererek, 30 yaş ve üzeri katılımcılarda en düşük seviyeye gelmesinin nedeni, bireyin gençlik döneminde, hayata kendini hazırlama, ruhsal olgunlaşma, kendini kanıtlama ve kendi kimliğini ortaya koyma, yeni arkadaşlıklar edinme, yeni insanlarla tanışma ve sosyal çevresini genişletme gibi çabalar içerisinde girmesi olabilir. Bu da bazı duyguların daha üst düzeyde yaşanmasını sağlamak ve sosyalleşme sürecini hızlandırmaktadır. Ayrıca Yetim (2010), gençlik döneminin en belirgin özelliklerini, duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğin sınırlarını aşma, toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası⁴⁰ olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla bu dönemde kişi, bireysel ve çevresel farkındalık düzeyini geliştirmekte, kendisini ve çevresini daha iyi analiz ederek, tanımayla başlamaktadır. Bu tanıma çabaları beraberinde iletişimi ve toplumsallaşmayı getirmektedir. Birey, gençlik döneminde, toplumsallaşmaya yardımcı olan sportif ve kültürel aktivitelerde kendini göstermekte ve bu aktivitelerin gelişimsel etkilerini en üst düzeyde yaşamaktadır. Yaş ilerledikçe, bireyin sosyal kazanımları belli bir düzeye ulaşarak, kişisel doyum sağlandığı için adı geçen gelişimsel etkilerin oranı da düşmektedir. Bu genellemeden yola çıkarak, 18-25 yaş arası katılımcıların puan ortalamalarının daha yüksek olması beklenen bir sonuç olarak düşünülebilir.

Tablo 4'te, halk oyunlarının sosyal bütünleşmeye etkisi değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan kadın ve erkeklerin tüm alt boyutlar açısından puan ortalamalarının yüksek olduğu görülmekte, ancak cinsiyet değişkeni açısından, ölçeğin alt boyutları ile karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılığa rastlanmamaktadır ($p>0.05$). Toplumlar, kadın ve erkek bireylerden oluşan bir yapıdadır ve bu bireylerin tutumları ile davranışları üzerinde kesin değer yargılarına sahiptir³⁴. Toplumu oluşturan genç neslin hayat biçimi, daha sonraki yıllarda sosyal ve kültürel yapının da etkisiyle cinsiyetler arasındaki farklılaşmayı beraberinde getirmektedir¹. Halk oyunları faaliyetleri de, bireylere, geleneklere uygun davranma, topluma uyum sağlama, kadın erkek birlikte hareket etme ve cinsiyetler arası dayanışmadan güç alma gibi olumlu nitelikler kazandırarak, bu farklılaşmanın giderilmesini sağlamak ve sosyalleşme sürecini her iki cinsinde eşit olarak yaşamasına yardımcı olmaktadır⁴. Bu bilgiler ışığında, araştırma bulgularında cinsiyetler arası farklılık bulunmamasının nedeni, halk oyunlarının sportif faaliyetlerden farklı olarak, iki cinsiyetin bir arada ve uyum içinde gösteri yapma özelliğinden kaynaklanması olarak düşünülebilir.

Elde edilen analiz sonuçları, "Sosyal Bütünleşme Ölçeği"nin tüm alt boyutlarında, aile gelir düzeyi "Zayıf" olan bireylerin puan ortalamalarının, diğer iki gruptan daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 5). Seefeld ve arkadaşları (2002), eğitim düzeyi ile sosyo-ekonomik konumun, yaşam tarzı tercihlerinde etkili olduğunu ve toplumsal

ayrıcalıklı olmayan grupların aktif bir yaşam tarzına uyma ve devam ettirme olanaklarının daha az olduğunu belirtmektedirler³¹. Wright ve arkadaşları (2003) da çalışmalarında, genç insanların bedensel etkinlik girişimlerinde, toplumsal, kültürel ve ekonomik bağlamın etkili olduğunu, özellikle de sosyo-ekonomik statü ve coğrafyanın önemli belirleyenler olduğunu söylemişlerdir³⁹. Koca (2006), “Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal ve Kültürel Yeniden Üretim” konulu çalışmasında, orta ve üst-orta sınıf öğrencilerin, sahip oldukları ekonomik ve toplumsal sermaye bakımından spora katılım olanaklarının daha fazla olduğunu belirtmektedir²¹. Yani toplumsal sınıfların kültürel ve toplumsal sermayeleri, bu katılımın derecesini ve çeşidini etkilemekte, dolayısıyla orta ve üst-orta sınıftaki bireyler, kültürel ve toplumsal sermayelerini artırma olanaklarına sahip iken, alt sınıftaki bireyler için böyle bir olanak söz konusu olmamaktadır. Bu bilgilerden hareketle, eğitim ve gelir düzeyi düşük, yani sosyoekonomik açıdan toplumun alt tabakasında yer aldığı düşünülen katılımcıların, halk oyunları etkinliklerine katılmadan başka alternatiflerinin fazla olmaması nedeni ile alt boyutlara ilişkin puanlarının yüksek çıktığı söylenebilir.

Araştırma kapsamına alınan bireylerin, halk oyunlarına başlama yaşına ilişkin olarak yapılan değerlendirme sonuçlarına göre (Tablo 6), “Duygusal Gelişim” (f:2.982, p<0.05), “Toplumsal Gelişim” (f:3.956, p<0.05), “İkili İlişkilerin Gelişimi” (f:3.294, p<0.05) ve “Grup İlişkilerinin Gelişimi” (f:3.343, p<0.05) alt boyutlarında, ilköğretim döneminde halk oyunlarına başlayan bireylerin puan ortalamaları, lise, üniversite ve lisansüstü eğitim döneminde halk oyunlarına başlayan bireylerin ortalamasına oranla daha yüksektir. Güçlü ve Yentür (2008)’ün, sosyal uyum düzeyi ve bedensel algılama üzerine yapmış oldukları çalışmada, sporcuların spora başlama yaşına göre sosyal uyum düzeyi puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir¹⁴. Buradan yola çıkarak, sporcuların, spora başlama yaşları yükseldikçe kişisel ve sosyal uyum düzeylerine ilişkin ortalamalarının düştüğü belirlenmiştir. Bu sonuçlar, araştırmamızı destekler niteliktedir.

Elde edilen bulgular, gelişen ve değişen yaşam koşulları sonucunda önemi gündene güne artan ve modern toplum hayatının vazgeçilmez bir parçası olan halk oyunlarının sosyal gelişmeye ve bütünleşmeye önemli katkılar sağladığını göstermektedir. Bu nedenle, halk oyunlarının sosyal bütünleşmeye etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmış olan bu çalışmanın, genel spor bilimleri yanında, halk oyunları ve spor sosyolojisi alanındaki çalışmalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Konunun önemi göz önüne alındığında, Türk toplumunun geleceğe daha sağlıklı bir biçimde, birlik ve beraberlik duyguları içerisinde devam edebilmesi açısından konuyla ilgili daha kapsamlı, derinliği olan araştırmalar yapılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

1. Açıkkada C, Ergen E. (1990). Bilim ve Spor. Ankara: Büro-Tek Ofset Matbaacılık.
2. Aracı H. (1999). Okullarda Beden Eğitimi. Ankara: Bağırğan Yayınevi.
3. Aslantürk Z, Amman T. (1999). Sosyoloji. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
4. Aydın C. (1992). Halk Oyunlarında Toplumsal Yapılanma. İzmir: Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Yayınları.
5. Blume LB. (2003). Embodied [By] Dance: Adolescent de / Constructions of Body, Sex and Gender in Physical Education. Sex Education Sexuality, Society and Learning 3(2): 95-103.
6. Bozaday H. (1998). Devlet Memurlarının Rekreatif Faaliyetleri Üzerine Bir Araştırma, Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi.
7. Cowell CC, Ismail A. (1970). Relationships Between Social and Physical Factors: in Morgan, WP (Ed) Contemporary Readings in Sport Psychology: Springfield.
8. Doğan İ. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Bir Faaliyet Olarak Halk Oyunlarına Katılım Nedenleri. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
9. Dönmezer S. (1994). Toplum Bilim. 11. Basım. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
10. Erkal M, Özbay G, Ayan D. (1998). Sosyolojik Açından Spor. 3. Baskı. İstanbul: Der Yayınları.
11. Erkal ME. (1998). Sosyoloji (Toplum Bilimi). İstanbul: Der Yayınları.
12. Eroğlu T. (1999). Halk Oyunları El Kitabı. İstanbul: Mars Basımevi.
13. Göktaş Z, Çolak M. (2006). Vergi Dairesi Başkanlığında Çalışan Personelin Boş Zamanlarını Değerlendirmesi Üzerine Bir Araştırma (Balıkesir Örneği). 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı, 16-19.
14. Güçlü M, Yentür J. (2008). Milli Takım Düzeyindeki Elit Bayan Sporcuların Kişisel ve Sosyal Uyum Düzeyleri İle Bedenlerini Algılama Düzeylerinin Karşılaştırılması, Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, VI(4): 183-192.
15. Güçlü S. (2005). Kurumlara Sosyolojik Bakış. İstanbul: Birey Yayıncılık.
16. Gündüz N. (1995). Antrenman Bilgisi. 1. Baskı. İzmir: Saray Dedikal Yayıncılık.
17. İsen G, Batmaz V. (2002). Ben ve Toplum. Ankara: Om Yayınları.
18. Karabulut EO, Pulur A, Karabulut A. (2010). Türkiye'deki Çim Hokeyi Sporcularının Bu Branşa Yönelme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi, Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 12(2):165-169.
19. Kılınç F, Gökdemir K. (2000). D.P.Ü. Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Sınavlarına Katılan Adayların Sosyo-Ekonomik Yapılarının İncelenmesi. 1. Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı 2, Ankara, 82-90.
20. Kızılcılık S, Erjem Y. (1996). Açıklamalı Sosyoloji Sözlüğü. İzmir: Saray Kitabevi.

21. Koca C. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Alanında Toplumsal ve Kültürel Yeniden Üretim. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
22. Koçyiğit F. (1992). Toplumsal Yapının Çocuklara Sportif Branş Seçme Üzerine Etkisi. Spor Bilimleri 2. Ulusal Kongresi Bildirisi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Spor Bilimleri ve Teknolojisi Yüksekokulu Yayını.
23. Kurtkan Bilgiseven A. (1976). Genel Sosyoloji. İstanbul: İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınları.
24. Küçük V, Koç H. (2004). Psiko-Sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10:131-142.
25. Öngel HB, Hacıbekiroğlu E. (1996). Türk Halk Oyunları Yöre Oyunları Öğreticisi Yetiştirme Kursu, Halk Oyunları Öğretim Yöntemleri Ders Notları. Ankara: M.E.B. Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü Kurslar Şubesi.
26. Öngel HB. (1992). Türk Halk Oyunlarının Kökeni, Oluşumundaki Etkenler ve Sınıflandırılması. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
27. Özdiñç Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sporun ve Spora Katılımın Sosyalleşmeyle İlişkisi Üzerine Görüşleri. Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, III(2): 77-84.
28. Özkalp E. (1993). Sosyolojiye Giriş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basım Evi.
29. Pepe H. (2000). Spor Yapan ve Yapmayan Bayanların Sosyo Ekonomik Seviyelerinin Araştırılması, Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
30. Renson R. (1976). Social Status Symbolism of Sport Stratification. Hermes, 10.
31. Seefeld V, Malina RM, Clark MA. (2002). Factors Affecting Levels of Physical Activity in Adults. Sport and Medicine, 32(3): 143-168.
32. Sümbül M. (1995). Adana Halk Oyunlarının Sistemik Analizi. Yüksek Lisans. Ankara: Ankara Üniversitesi.
33. Şahan H. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü. KMU İİBF Dergisi, 10(15):260-278.
34. Şiraz M. (2008). Türk Halk Oyunlarıyla İlgilenen Bireylerin Halk Oyunlarına Yöneliş Sebepleri (Konya İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
35. Turhan M. (1969). Kültür Değişmeleri. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
36. Ulseth ALB. (2004). Social Integration in Modern Sport: Commercial Fitness Centre's and Voluntary Sports Clubs. European Sport Management Quarterly, 4(2): 95-115.
37. Ünlü NK. (1995). Başarı Sporunda Ödüllendirme. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
38. Voigt D. (1998). Spor Sosyolojisi, Atalay A (Çev), İstanbul.

39. Wright J, Macdonald D, Groom L. (2003). Physical Activity and Young People: Beyond Participation. *Sport, Education and Society*, 8(1):17-33.
40. Yetim AA. (2010). *Sosyoloji ve Spor*. 4. Baskı. Ankara: Berikan Yayınevi.
41. Yıldırım Y, Sunay H. (2009). Türkiye’de Performans Tenisi Yapan Sporcuların Tenise Başlama Nedenleri ve Beklentileri. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, VII(3): 103-109.
42. Yılmaz B. (1996). *Doğa Sporlarına Katılımın Sosyal Bütünleşmeye Etkisi*. Doktora. Ankara: Gazi Üniversitesi.
43. Yüksel G. (2003). İlköğretim Öğrencilerinin Gelişim Alanları, Gelişim Alanlarının İşaretçisi Olan İhtiyaçlar ve Geliştirilmesi Gereken Beceriler: Bu Süreçte Rehber Öğretmenin İşlevleri: Kurumsal Bir İnceleme. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:159 (<http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/159/gyuksel.htm>).